

JAJ DOGAJA SE TUDI PRI NAS ...

VSE, KAR MORAŠ VEDETI O ČLOVEKOVH PRAVICAH, PA NISI NIKOLI VPRAŠAL

BLIŽAJO SE PRAZNIKI. ZNOVA. BLIŽA SE BOŽIČ, NOVO LETO IN BLIŽA SE 10. DECEMBER. PRAZNIK? ZAENKRAT NITI NE JE "SAMO" DAN ČLOVEKOVH PRAVIC, KI GA VELIKA VEČINA ŠE VEDNO SPREGLJEDA, ČEŠ SAJ SE O TEM NENEHNO KAJ GOVORI, VSI ŽE VSE VEDO, MAR PA NI NIKOMUR VEČ. SAJ ... ZAKAJ BI NAS SKRBELO, DA JE BILO LETA 2004 V 25 DRŽAVAH USMRČENIH VEČ KOT 3.797 LJUDI? ISTEGA LETA JE BILO SKUPNO V 64 DRŽAVAH NA SMRT OBDOJENIH NAJMANJ 7.359 LJUDI, KAR JE Približno ENAKO ŠTEVILU PREBIVALCEV LITJE. OD LETA 1990 JE BILO V SKUPNO OSMIH DRŽAVAH (KONGO, IRAN, NIGERIJA, SAUDSKA ARABIJA, ZDA, JEMEN, KITAJSKA) USMRČENIH 39 MLADOLETNIKOV, OD TEGA 19 V ZDA. INDIFFERENCA OSTAJA, KRŠITVE SO DALEČ OD NAŠE "SONČNE STRANI ALP". KAJ PA, ČE OMEMIM, DA JE NASILJE PRISOTNO V VSAKI PETI DRUŽINI V SLOVENIJI, DA JE POSILJENA VSAKA SEDMA ŽENSKA IN DA LE 5 % VSEH ŽENSK Z IZKUŠNJO NASILJA POIŠČE POMOČ? JA, DOGAJA SE TUDI PRI NAS, ZATO TOKRAT KRATKI KURZ O ČLOVEKOVH PRAVICAH.

Vse se je začelo z **MAGNO CHARTO LIBERATUM** (www.bl.uk/treasures/magnacarta/magna.html), ki je nastala leta 1215 v Angliji, kjer lahko še danes najdeš vse štiri ohranjene izvode, in sicer dva v Britanski nacionalni knjižnici v Londonu in dva v arhivih katedral Lincoln in Salisbury. Skozi listino je vzpostavljen temelj svobode, ki so jo takrat dokaj skromno razumeli le kot omejevanje vladarjeve moči nasproti prebivalstvu.

ORGANIZACIJA ZDRUŽENIH NARODOV

Sledeči mejnik v razvoju človekovh pravic nedvomno predstavlja po grozotah 2. svetovne vojne ustanovljena Organizacija Združenih narodov (OZN). **Ustanovna listina OZN** je bila podpisana 26. junija leta 1945 v San Franciscu in že v preambuli želi potrditi »vero v temeljne človekove pravice, v dostojanstvo in vrednost človeške osebnosti, v enakopravnost moških in žensk /.../«.

Tovrstne visokoleteče cilje zasledimo tudi v vseh sledečih dokumentih izdanih v njenem okviru. Najbolj impozantne so listine, ki sestavljajo

MEDNARODNO LISTINO ČLOVEKOVH PRAVIC:

- ★ **Splošna Deklaracija človekovh pravic**, o kateri je bilo govora že v San Franciscu, a je ideja rabila še tri dodana leta, da je dozorela;
- ★ **Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah** (v Sloveniji od 1. 7. 1992);
- ★ **Mednarodni pakt o političnih in državljanskih pravicah** (v Sloveniji od 18. 5. 1993) in z njim dva dodatno sprejeta fakultativna protokola.

SPLOŠNA DEKLARACIJA O ČLOVEKOVH PRAVICAH nedvomno še danes predstavlja najpomembnejšo in najbolj daljnosežno deklaracijo, ki je bila kdaj koli sprejeta v OZN. Predstavlja vir navdiha nacionalnim in mednarodnim naporom ob varstvu človekovh pravic in v skladu z njo se ravnavajo vse dejavnosti na tem področju. Originalno besedilo deklaracije se nahaja na spletni strani OZN (www.un.org/Overview/rights.html). Obstaja pa še množica specializiranih dokumentov, ki natančneje urejajo specifična področja, kot je Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah, Konvencija proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju ipd.

Tudi vsi organi znotraj OZN na področju človekovh pravic so dokaj specializirani, kot recimo Visoki komisariat ZN za begunce, Sklad ZN za otroke, bolj poznan kot UNICEF. Sem lahko prištevamo tudi **Mednarodno sodišče v Haagu**, ki se sicer neposredno ne ukvarja s človekovimi pravicami, ampak skrbi za upoštevanje načel in duha Ustanovne listine, torej posredno tudi za spoštovanje človekovh pravic. Zraven vseh naštetih na ravni OZN delujejo tudi organi, ki izhajajo ali neposredno iz Ustanovne listine ali iz posameznih konvencij. Več informacij na www.un.org/Depts/dhl/resguide/spechr.htm.

ČLOVEKOVE PRAVICE V EVROPI

OZN pa ni edina organizacija, znotraj katere se je odražala skrb za človekove pravice. Na ravni Evropske unije je bila leta 2000 v Nici sprejeta **LISTINA EVROPSKE UNIJE O TEMELJNIH PRAVICAH**, ki je bila kasneje z vključitvijo v Evropsko ustavo še nadgrajena. Ker pa ustava zaenkrat še ni bila sprejeta, tudi listina v tej prenovljeni obliki še ni zaživel.

Sledi Svet Evrope (SE), ki je bil ustanovljen 5. maja (nekoč 5. maj kot Dan Evrope) 1949 in je danes s 46 državami članicami (Slovenija je vstopila leta 1993) najstarejša danes delujoča evropska meddržavna politična organizacija, je leta 1950 sprejela **EVROPSKO KONVENCIJO O VARSTVU ČLOVEKOVIH PRAVIC IN TEMELJNIH SVOBOŠČIN**. Konvencija predstavlja enega največjih dosežkov SE. Od leta 1954 je ratifikacija Konvencije formalni pogoj za članstvo, polnopravno članstvo v SE pa je pogoj za članstvo v Evropski uniji. V Sloveniji je Konvencija veljavna od 28. junija 1994.

SLOVENIJA PRED EVROPSKIM SODIŠČEM

Kljub temu da konvencija temelji na Splošni deklaraciji človekovih pravic, je prav tako izjemnega pomena, saj je bilo za potrebe njenega varovanja ustanovljeno **Evropsko sodišče za človekove pravice**, ki spada med neprecenljive organe varstva človekovih pravic. Vse od njegove ustanovitve lahko vsako državo članico SE, ki je prekršila določila Konvencije, tožijo druge države, nevladne organizacije in tudi posamezniki. Ravno to se je zgodilo Sloveniji, saj se je ravno to sodišče zadnje čase veliko omenjalo zaradi tožbe hrvaških varčevalcev nekdanje Ljubljanske banke proti Sloveniji.

1. novembra 2006 je bila sprejeta sodba v prid Sloveniji in na Portalu Evropskega sodišča za človekove pravice (<http://cmiskp.echr.coe.int/> - HUDOC collection), kjer so objavljene zadnje sodbe sodišča, se nahaja tudi sodba "Kovačić and others vs. Slovenia".

KOMISAR ZA ČLOVEKOVE PRAVICE

V sklopu SE deluje še en pomemben organ na področju človekovih pravic: **Komisar Sveta Evrope za človekove pravice**. Trenutno ta položaj zaseda Thomas Hammarberg, 64-letni Šved. Njegov mandat obsega promocijo zavedanja in spoštovanja človekovih pravic in izobraževanje o človekovih pravicah.

Drugi aspekt delovanja Komisarja je ugotavljanje zakonskih in praktičnih pomanjkljivosti na področju človekovih pravic. Komisar pri opravljanju svojih dejavnosti sodeluje z različnimi mednarodnimi akterji, kot so OZN, Evropska unija, Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE - leta 2005 je organizaciji predsedoval naš minister za zunanje zadeve Dimitrij Rupel) in s številnimi nevladnimi organizacijami, ki se ukvarjajo s problematiko človekovih pravic. Če jih naštejemo le nekaj:

- ★ **Human Rights Watch** (www.hrw.org),
- ★ **Amnesty International** (www.amnesty.org) s podružnico tudi v Sloveniji in sicer Amnesty International Slovenije (AIS, www.amnesty.si),
- ★ **Peace Brigades International** (www.peacebrigades.org),
- ★ **International Helsinki Federation for Human Rights** (www.ihf-hr.org),
- ★ **International service for Human rights** (www.ishr.ch) ...

VSI DRUGAČNI - VSI ENAKOPRAVNI

Enakim načelom kot komisar za človekove pravice sledi kampanja Sveta Evrope **Vsi drugačni - vsi enakopravni** (www.alldifferent-allequal.com). Prvič je potekala leta 1996, letos pa se izvaja že drugič, in sicer se zavzema za raznolikost, človekove pravice in participacijo. Tudi v Sloveniji bo kampanja do septembra 2007 pod okriljem **Urada RS za mladino** (www.uradzamladino.gov.si) opozarjala, da so raznolikost, participacija ter medverski in medkulturni dialog ključnega pomena pri izgrajevanju naših skupnih vrednot.

Vse to zveni zelo optimistično. Na področju problematike človekovih pravic je bilo narejenega že ogromno in še več ... ampak še vedno v časopisih beremo: "Poljski predsednik Lech Kaczyński pozval k ponovni uvedbi smrtnih kazni", "ZDA priznale smrt dveh zapornikov med zasliševanjem v Guantanamo; zapornika pretepena do smrti", "Za prešuštvo smrt s kamenjanjem" in podobno. Takrat se zdijo vse deklaracije in konvencije samo kopica praznih besed, ki jih "realnost" ignorira na celi črti.

Realnost, družba, oblast ... kakršen koli izraz že uporabimo, še vedno je posameznik tisti, ki sestavlja družbo in tako se vse začne in konča - tako ali drugače na isti točki - **koliko je tebi, ja prav tebi, ki to bereš, dejansko sploh mar.**

- ★ www.un.org - Organizacija Združenih narodov
- ★ <http://europa.eu.int> - Portal Evropske unije
- ★ <http://cmiskp.echr.coe.int> - Evropsko sodišče za človekove pravice
- ★ www.coe.int - Svet Evrope
- ★ www.amnesty.si - Amnesty International Slovenije
- ★ www.osce.org - Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi
- ★ www.mzz.gov.si - Ministrstvo za zunanje zadeve RS

